

De què viu l'escriptor català

COMENTAR com es guanya la vida l'escriptor català és un tema ple de tòpics i alhora força angioant car és el reflexe no del nostre fet essencial, sinó de la «cultura literària» a la península. Un escriptor castellà normal, és a dir d'una novella cada dos anys que no té un premi d'un o dos milions de peses no viu de la seva obra publicada i ha de cercar aixopluc on pot, ensenyament, traducció, correcció, premsa o l'Administració o la indústria. Seria molt útil que obres de diguem-ne sociologia literària comencessin a sortir. No tenim ni una història de postguerra de la vida diària de l'escriptor, ni una història dels premis, ni tantes d'altres monografies que ens ajudarien força en intentar fer el bosqueig sobre el tema que avui ens mou.

M'havia plantejat aquesta nota d'una manera plenament estadística, és a dir, fent una taula de sous, fins a 10.000, de 10 a 20, de 20 a 30, etc., tot posant una mostra representativa d'escriptors de cada gènere dins el sector d'ingressos que li pertoca. Però resulta que no és tan fàcil codificar els ingressos d'un escriptor. Dubto que cap d'ells, sense una feina estable, és clar, sàpiga el que cobrarà, per exemple, el proper mes de juny. Les liquidacions editorials són inestables, les col·laboracions literàries a la premsa, però, si són abundoses, permeten de viure una mica bé, com ara a Robert Saladrigas o Joan Fuster, tot sumant, obvi és, ingressos per venda de llibres, correccions, articles a la G.E.C., conferències, etc. No existeix una taula de preus per les ofertes fetes a cada escriptor. Un Terenci Moix pot demanar perfectament 5.000 pessetes per un article, mentre que si les demana un altre escriptor podria ser que l'enviessin escales avall en un tres i no res. D'altra banda, la mateixa feina, una crítica d'un llibre per exemple, ultra la signatura/prestigi d'un autor és cotitzada molt diferent segons el lloc. Una revista com Destino permet viure, amb altra feina editorial, a un poeta, Pere Gimferrer, mentre que qui fa la crítica de llibres, posen per cas a Canigó o Presència, s'ha de conformar en cobrar en espècie. Amb els 300 o 400 grams del llibre.

Hem dividit en 4 apartats els escriptors catalans: poesia, narració, teatre i estudi. L'assai és començar per gairebé tots els escriptors i no l'hem inclòs Què puguin viure de l'assai no hi ha gairebé ningú, potser M. Cruells. Alguns escriptors d'assai, amb la més ample accepció del terme —investigació per exemple— han trobat un cau no massa acollidor, però per anar passant ja va bé, dins la Universitat: Termes, Izard, Balcells, Fontana, Bricall, Bonamusa, Serra... Finalment, dins l'assai, cal constatar la manca d'uns centres que atorguin bossos d'estudi d'una manera generosa. La Fundació Vives Casajouana, Omnium, I.E.C., etc., fan el que poden, però la solució evident són uns òrgans propis de gestió. Respecte als premis cal esmentar la constant participació, amb premi de bossa s'enten, de Josep M. Pòblet, dinàmica recopilador de materials que en molt poc temps enllestix una biografia, un fet històric, etc.

Anem a comentar breument el quadre annexat tot constatant la inevitable participació dels escriptors a les editorials. La primera conclusió: l'escriptor treballa amb contracte, sou i tota la pesca és enganysosa. En aquest apartat s'hi troba des d'un traductor (Formosa) fins a uns correctors, Espunyes, Pinyol, tot passant per un autor (Pedrolo) o uns agents (Vinyoli, Calters, Castellet). La situació contrària, com la dels autors de novel·les de consum als EE. UU. entrant a les vuit menys cinc al despatx i escrivint un mínim d'holandeses al dia de bon segur que no seria pas accedida pel gruix dels nostres escriptors. El segon baluart de defensa de l'escriptor és la premsa i l'ensenyament.

Respecte a l'assai històric, econòmic, científic... es pot veure com la Universitat ofereix un sou als escriptors, però la manca d'una pla-

l'esforç de la ciència catalana es desgrai, i exclusivament, a la individualitat de l'autor. Les seccions filials de l'I.E.C. (Institut d'Estudis Catalans) cada vegada es posen més a to amb la realitat tot continuant publicacions, fent col·loquis, etc., però de grups científics no en tenim. Al redós de l'Autònoma s'ha creat un parell de revistes científiques (Recerques, Els Marges) que, d'ací a uns anys, tindran escola. I el peix es mossega la cua. El problema econòmic de l'escriptor no és res més que el reflexe d'una situació política de manca, no d'ajuda, a la cultura catalana car cal treure els entrebancs que ella sola ja reeixiria.

Tornant al quadre cal especificar que dins el sector «Altres», Balles treballa per l'Ajuntament de Sa Pobla a Mallorca i d'alguns poe-

vivendís car una de les més fortes editorials catalanes ha pagat, en preus recents, 500 pessetes per un pròleg, 15.000 per l'obra completa, en diversos volums, d'un escriptor, etcètera. La fortuna personal heretada o procedent de negocis (T. Garcès, X. Benguerel...) no és normal dins l'escriptor català. Generalment és un petit burgès que passa a mantenir una situació de «vull i no puc» tot fent de tasta-olles dels més diversos treballs fins a trobar-se vinculat amb quatre o cinc: traduccions, correccions, col·laboracions, classes, conferències... amb la qual cosa pot viure, amb un sou que forçosament sempre li va curt per les seves necessitats (viatges, llibres, espectacles...) equiparat a un tècnic de segona o un professional de tercera. Qualsevol professió liberal per inepte que sigui l'advocat o el metge, ofereix més rendiment econòmic. Per això molts escriptors combinen aquesta professió amb la tasca creativa. Dret: J. A. Balcells, J. Benet, S. Espriu, M. Cervera, J. M. Servià, Medicina i Farmàcia: J. Colomines, O. Cassasses, G. Viladot, X. Benguerel... Gairebé tot l'espectre de professions no manuals es troba representat en els 500 o 1.000 escriptors catalans de certa anomenada: grafisme (J. Horta), fotografia (P. Català Roca), banca (E. Torres)...

Incerta glòria la de l'escriptor català que veu, en el món del dos i dos i calaix a fi de mes, com la seva llibertat, servei col·lectiu, obra realitzada, no és mesura amb el mateix pot que la resta de professions: triomf davant la societat segons els ingressos mensuals. I malgrat travetes, limitacions, obstacles de tota mena, l'escriptor no renuncia a la seva tasca tot fent individualment la feina que en altres indrets coordina, assegura, garanteix, etc., un sindicat/agrupació d'escriptors de caire oficial o privat com el Penn Club.

La situació de l'escriptor en qualsevol context, com la del creador en general sempre és delicada, però quan es fan llibres o articles parlant d'una cultura en crisi, en perill de mort o fent la cucaina, el fet essencial és que l'escriptor no escriu ni pels altres del gremi ni per la futura història de la literatura catalana. És molt més important que totes les consideracions ètiques, socials i lògiques considerar a l'escriptor com un professional lliure de la ploma i les conseqüències, si es volen rumiar una mica, ja vindran soles. Com podem veure en el quadre considero a Pedrolo, Oliver, Formosa, Capmany... com a autors de teatre quan concreten altres gèneres: de les memòries a la poesia, de la narrativa breu a la novel·la. Treballar com un boig davant la màquina d'escriure vuit o deu hores al dia, fins tenir al mercat 40 o 50 llibres que et puguin donar les 20 o 30 mil pessetes necessàries per a viure és una mica l'horitzó forçat de l'escriptor que no vol treballar en qüestions marginals a la literatura, però lligades a ella: de correcció de textos a classes a moseses de COU al CIC.

Ni poesia, ni teatre, i menys investigació ofereixen, avui per avui, solucions econòmiques a l'escriptor. Només la novel·la, si té una bossa crematística al premi, una promoció ferma, una venda una mica gran, és portada al cinema o al còmic, etcètera, pot fer de l'escriptor un home com els altres en el terreny econòmic. Aquesta situació de trencament dels valors socials, treball fet = guany econòmic pot dur a una amargor, desenganyament a l'escriptor, català o no, que tot i considerar el futur que estavem l'any 40 i la miqueta de bé que ara estem durs: no, no és així. — JOSEP M. FIGUERES.

CAPMANY

ESPRIU

MOIX

PEDROLO

VALLVERDU

AUTORS DE	TREBALEN A					
	Universitat	Editorials	Ensenyament	Lleis	Premsa	Altres
TEATRE						
M. Arimany		x				
A. Ballester						x
J. M. Benet		x				
M. A. Capmany		x			x	
S. Espriu			x	x		
X. Fàbregas			x		x	
F. Formosa		x				
M. de Pedrolo		x				
J. Oliver		x				
B. Porcel		x			x	
POESIA						
V. Altaïó			x			
J. Brossa						x
X. Bru de Sala			x			
M. Descot			x			
J. Espunyes		x				
P. Gimferrer		x			x	
M. Manent		x				
R. Pinyol		x	x			
J. Vallsorba						x
J. Vidal Alcover	x					
NARRACIO						
J. Albenell			x			
X. Benguerel						x
P. Calters		x				
T. Moix		x			x	
O. P. de Cabanyes			x			x
E. Torres						x
R. Saladrigas					x	
J. Sarsanedas					x	
J. M. Servià				x		
G. Viladot						x
ERUDICIO						
J. Alegret	x					
J. Castellanos	x					
J. M. Castellet		x				
A. Comas	x					
G. J. Graells					x	
J. Molas	x					
M. de Riquer	x	x				
J. Triadó			x			
J. Romeu	x					
F. Vallerdiu		x				

taforma —laboratoris, pressupostos fermes a biblioteques, publicacions, revistes erudites... operativa fa que

tes: Brossa, Bartra, Palau i Fabre (tot treballant Picasso) és un misme saber d'on treuen el «modus